

ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมไทย – จีน เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงศาสนาและวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี

พรพิมล ศรีธเรศ

สาขาวิชาธุรกิจโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

e-mail:

บทคัดย่อ

การศึกษาทุนทางสังคมและวัฒนธรรมไทย – จีน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทุนทางสังคมและวัฒนธรรมไทย – จีน เกี่ยวกับลัทธิ ความเชื่อในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อพัฒนากิจกรรมและกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี โดยเป็นการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ผลการศึกษาพบว่าทุนทางวัฒนธรรมไทย – จีน สะท้อนผ่านทางศาลเจ้าหรือโรงเจ ภายใต้การบริหารงานขององค์กรหรือมูลนิธิ โดยผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาครั้งนี้ คือมูลนิธิ 4 แห่ง และ 1 โรงเจภายในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี และบริเวณใกล้เคียง ได้แก่ มูลนิธิการกุศลสามัคคี สว่างบุญธรรมสถาน (วารินชำราบ), มูลนิธิการกุศลอุบลราชธานี ส่วนสังคมสงเคราะห์ (จิตต์มเกาะ), มูลนิธิพุทธศาสตร์ประทีป, มูลนิธิศิษย์พระจี้กงอุบลราชธานี และโรงเจฮกเด็กฮุกตั้ง เพื่อกำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

คำสำคัญ : ทุนวัฒนธรรมจีน, การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

Thai-Chinese Social and Cultural Capital for Promoting the Religious and Cultural Tourism in Ubon Ratchathani Province

Pormpimon Sritharet

Department of Hotel Business, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Ubon Ratchathani Rajabhat University

e-mail:

ABSTRACT

This research was determined to study Thai-Chinese social and cultural capital about religion and belief in the sanctuary of Thai Chinese people in Ubon Ratchathani province for developing activities and setting the religious and cultural tourism program for the tourists who travel in Ubon Ratchathani province. The research was conducted by researching and collecting information from academic documents. The results indicated that Thai-Chinese cultural capital reflected through the shrine or vegetarian cafeteria under the administration by organization or foundation. The researcher was set the scope of the study with 4 foundations and 1 vegetarian cafeteria within Ubon Ratchathani municipality and the nearby which were Samakkee Sawangbuchathammasathan Charitable Foundation (Warin Chamrap), Ubon Ratchathani Charitable Foundation Social Welfare Section (Gee Tam Kao), Budhasetprathip Foundation, Gee Kong Ubon Ratchathani Foundation and HokTek Hook Tung Vegetarian Cafeteria for setting the religious and cultural tourism program of Ubon Ratchathani province.

Keywords : Chinese Culture Capital, Religion Tourism

บทนำ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 รัฐบาลไทยได้ก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อสท.) จนกระทั่งปัจจุบันได้มีกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาางานด้านการท่องเที่ยวเรื่อยมา นั้นแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2558 ที่ผ่านมา การท่องเที่ยวสร้างรายได้รวม 2.23 ล้านบาท มีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 29.88 ล้านคน และนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 138.8 ล้านคน สร้างรายได้หมุนเวียนในประเทศรวม 7.9 แสนล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559) ปัจจุบันสถานการณ์การท่องเที่ยวได้เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อมวลชน (Mass Tourism) ที่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเพียงอย่างเดียว เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Alternative Tourism) โดยเน้นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจในภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง นักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวยาวนานขึ้น และมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว และประชาชนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวนั้น จนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมอันดีต่อกัน

ในปี พ.ศ. 2555 – 2559 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว โดยมีประเด็นสำคัญในการสร้างความเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น สู่มุมระดับจังหวัด ขยายไปยังระดับประเทศ เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555) และได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อกระตุ้นตลาดการท่องเที่ยวภายในประเทศ ก่อให้เกิดผลดีทางด้านเศรษฐกิจในลักษณะของการจ้างงานและรายได้กระจายไปยังระดับชุมชนท้องถิ่น

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ติดริมแม่น้ำมูล เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่มีอุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อุทยานแห่งชาติภูจอง – นายอย อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ และมีทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมประเพณีแห่งเทียนพรรษาที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ มีชื่อได้เปรียบจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านสมาชิกอาเซียนทั้ง 2 ประเทศ คือลาวและกัมพูชา จากข้อได้เปรียบดังกล่าวกลับส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวคือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีจุดหมายปลายทางหลักเป็นประเทศเพื่อนบ้าน หรือเดินทางต่อไป

ยังประเทศเวียดนาม นักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุบลราชธานี ลดลง หรือแม้กระทั่งเป็นเมืองผ่านเพื่อเดินทางไปท่องเที่ยวต่อ (มาโนช พรหมปัญญา และคณะ, 2556) ด้วยสาเหตุนี้จึงส่งผลกระทบต่อรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวลดลง การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนก็ลดลงตามไปด้วยตามลำดับ และในอนาคตอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจที่ขยายเป็นวงกว้างขึ้น จากปัญหาดังกล่าวจึงควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมที่จะสามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุบลราชธานีเพิ่มมากขึ้น โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นทุนทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังจะเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับลูกหลานชาวจีนโพ้นทะเล จนในปัจจุบันคือกลุ่มบุคคลที่เรียกว่าชาวไทยเชื้อสายจีน ที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นตั้งแต่ครั้งอดีตจวบจนปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ไทย – จีน เกี่ยวกับลัทธิ ความเชื่อในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น งานวิจัย บทความวิจัยและบทความวิชาการ

ผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาทุนทางวัฒนธรรม ไทย – จีน ในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี โดยนำผลจากการรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยมาสรุปและวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ทุนทางวัฒนธรรม ไทย – จีนเกี่ยวกับลัทธิความเชื่อในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานี

ทุนทางวัฒนธรรมนับเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีต โดยมีคุณค่าต่อมนุษย์และความต้องการทางสังคม (Throsby, 2001) หมายถึง มรดกทางศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ภาษาและวรรณกรรม เอกสารโบราณ จดหมายเหตุ

ศิลปะ การแสดง รวมไปถึงงานศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ที่ได้มีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน (ศิลปวัฒนธรรม, 2555), (เอกวิทย์, 2544) โดยทุนทางวัฒนธรรมได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) สิ่งที่มีอยู่ในตัวคน กลุ่มคนมาเป็นระยะเวลาานาน (embodies state) เช่น ความคิด จินตนาการ และความเชื่อ 2) สิ่งที่เป็นรูปธรรม สินค้าทางวัฒนธรรม (objectified state) เช่น รูปภาพ หนังสือ สิ่งก่อสร้าง หรือมรดกโลก 3) ความเป็นสถาบัน (institutionalization state) ซึ่งสามารถเกิดความเป็นรูปธรรมได้ เช่น กฎ กติกาการยอมรับที่คนในสังคมเห็นร่วมกัน เช่น การยอมรับในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น (Pierre Bourdieu, 1986) ทุนทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์ระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการโดยมีสินค้าวัฒนธรรม (Cultural products) เป็นตัวกำหนดความเจริญเติบโตของทุนทางวัฒนธรรม (ริงสรค์ ณะพรพันธ์, 2546) อาจกล่าวได้ว่า ทุนทางวัฒนธรรมเป็นมรดกทางวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็น 1) มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม (tangible cultural heritage) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น สถานที่ ที่อยู่อาศัย ชุมชน อาคาร งานฝีมือ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เป็นต้น และ 2) มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม (intangible cultural heritage) เช่น ประเพณี ขนบธรรมเนียม ภาษา เพลง พิธีกรรม เทศกาล ทักษะพิเศษ เป็นต้น (ICOMOS, 1999) โดยความสำคัญประกอบไปด้วยคุณค่าทางสุนทรียภาพ (aesthetic value) คุณค่าทางประวัติศาสตร์ (historic value) คุณค่าทางวิชาการ (scientific value) และคุณค่าทางสังคม (social value) (ICOMOS Australia, 1992; Perterson, Michael et al., 2002) ในการประยุกต์ทุนทางวัฒนธรรมให้เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว นั้น ประกอบไปด้วยขั้นตอนปรับปรุง (Modification) ให้เป็นสินค้าเชิงพาณิชย์ (commodification) และการมีมาตรฐาน (standardization) (Bob Mckercher and Hilary du Cros, 2002)

การเดินทางเข้ามาของชาวจีนมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยในลักษณะของการเจริญสัมพันธ์ไมตรีและค้าขาย โดยมีกรมท่าช่วยดูแลการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในสมัยนั้น (วิลาสงศ์ พงศบุตร และประทีน มโนมัย วิบูลย์, 2548) การอพยพของชาวจีนเพื่อเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นในสมัยกรุงธนบุรีจวบจนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (ปิยนาด บุนนาค, 2559) ชาวจีนแต่จิวได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และมีการตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง และได้มีคนจีนเชื้อสายอื่นเดินทางเข้ามาในเวลาต่อมา เช่น จีนแคะ จีนไหหลำ เป็นต้น (Skinner, 1975) ย่านชุมชนสำเพ็งเป็นบริเวณที่มีคนจีนอาศัยและประกอบอาชีพค้าขายอย่างหนาแน่นในปัจจุบัน (สถาบันเอเชียศึกษา, 2554); (ปิยนาด บุนนาค, 2559) และถนนเยาวราชได้กลายเป็นถนนที่ถูกขนานนามว่า “ถนนสายมังกร” โดยจุดเริ่มต้นของหัวมังกรคือบริเวณซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา และสิ้นสุดหางมังกรบริเวณปลายสุด

ของถนน ถนนสายมังกรแห่งนี้ได้กลายเป็นจุดการค้าขายที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบัน

จังหวัดอุบลราชธานีมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมากกว่า 200 ปี มีพิกัดทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ตะวันออกเฉียงใต้สุดของประเทศไทย และมีลักษณะเป็นสังคมแบบพหุสังคม (plural society) ที่ประกอบไปด้วยผู้คนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยเชื้อสายลาว ชาวไทยเชื้อสายเขมร และชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งนับว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย (सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล และเฉลิมชัย วิโรจน์วรรณ, 2557) จากการวิจัยเรื่องชาวจีนเมืองอุบลราชธานี ช่วงปี พ.ศ. 2411 – พ.ศ. 2555 (สุธิดา ต้นเลิศ และคณะ, 2556) พบว่าชาวจีนเป็นกลุ่มคนที่สร้างประวัติศาสตร์เมืองอุบลราชธานีร่วมกับกลุ่มคนลาว หรือพระวอพระตา โดยปรากฏเด่นชัดในปี พ.ศ. 2411 หรือช่วงเริ่มรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยคนจีนได้เข้ามามีบทบาทไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองจนกระทั่งปัจจุบัน

การที่คนจีนได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตนเองเอาไว้ (ภัทรภร สุวรรณจินดา, 2559) วัฒนธรรมประเพณีของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานี มีความคล้ายคลึงกันกับวัฒนธรรมจีนโพ้นทะเลใน ส่วนกลางของกรุงเทพมหานคร ไม่ว่าจะเป็นประเพณีการไหว้เจ้า ซึ่งการไหว้เจ้าเป็นธรรมเนียมประเพณีที่ลูกหลานจีนปฏิบัติสืบทอดกันมา ตามความเชื่อที่จะต้องไหว้เจ้าที่และไหว้บรรพบุรุษ เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว โดยในหนึ่งปีจะมีการไหว้เจ้าทั้งหมด 8 ครั้ง คือ 1. ไหว้ตรุษจีน 2. ไหว้วันสงกรานต์ 3. ไหว้เซ็งเม้ง 4. ไหว้โหงวเฮวยโจ้ย 5. ไหว้สารทจีน 6. ไหว้พระจันทร์ 7. ไหว้ตั้งโจ้ย 8. ไหว้สิ้นปี (จิตรา กอนันทเกียรติ, 2557) การที่ชาวไทยเชื้อสายจีนนั้นเป็นลูกหลานของชาวจีนอพยพที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเป็นเวลานานได้นำวัฒนธรรมและประเพณีมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และมีการถ่ายทอดเป็นมรดกจากรุ่นสู่รุ่น และมีการรักษาประเพณีดั้งเดิมเหล่านี้ไว้ (ปัญญา เทพสิงห์, 2542) เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ยังคงยึดถืออยู่จนถึงปัจจุบัน

การเดินทางไหว้พระ ปฏิบัติธรรมยังคงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมต้องการมีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ การเดินทางโดยมีวัตถุประสงค์ดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าเป็น “การท่องเที่ยวเชิงศาสนา” โดยเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (อารีย์ นัยพินิจ และคณะ, 2556) หลักฐานความเชื่อ ความศรัทธาของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานีปรากฏออกเป็นศาลเจ้าจีน โรงเจ และมูลนิธิจิตอาสาสมัครกุ๊กยต่าง ๆ การก่อสร้างศาลเจ้าจีนด้วยความเชื่อและศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ กราบไหว้ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนยังคงมีความเชื่อดั้งเดิมที่ยังคงฝังรากลึกลงในลูกหลานชาวจีน ที่ต้องการแหล่ง

ยึดเหนี่ยวจิตใจ อีกทั้งยังเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและรำลึกถึงบรรพบุรุษ
อีกด้วย (สำนักผังเมือง, 2554) ในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานีและบริเวณใกล้เคียงมีศาลเจ้าจีน
ทั้งหมด 5 แห่ง ได้แก่ มูลนิธิการกุศลสามัคคี สว่างบุชาธรรมสถาน มูลนิธิการกุศลอุบลราชธานี
ส่วนสังคมสงเคราะห์ (จิตตเมกา) มูลนิธิพุทธศาสตร์ประทีป มูลนิธิศิษย์พระจี้กงอุบลราชธานี
และโรงเรียนเด็กถูกทิ้ง ในบทความนี้จะนำเสนอในมิติของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม
กิจกรรมภายในศาลเจ้าและโรงเรียนของจังหวัดอุบลราชธานีที่ปรากฏเหมือนกัน คือ การไหว้พระ
ขอพรจากเทพที่ประดิษฐานอยู่ภายในศาลเจ้า การทำบุญบริจาคโรงศพ ผ้าห่อศพแก่ศพไร้ญาติ
หรือแม้แต่การบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมจิตอาสาгүйยของแต่ละมูลนิธิ โดยแต่ละสถานที่
มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมดังต่อไปนี้

1. มูลนิธิการกุศลสามัคคี สว่างบุชาธรรมสถาน

มูลนิธิสว่างบุชาธรรมสถาน ตั้งอยู่บริเวณฝั่งอำเภอวารินชำราบ เป็นองค์การสงเคราะห์
กุศลที่ไม่แสวงผลกำไร ดำเนินกิจการให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ประสบอุบัติเหตุ และ
ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่อำเภอวารินชำราบและบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ภายใน
มูลนิธิยังมีศาสนสถาน และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้สักการบูชาเพื่อเป็นศิริมงคลดังนี้

ศาลพระโพธิสัตว์กวนอิมที่เกิดจากแรงศรัทธาทั้งชาวไทยเชื้อสายจีน และคนไทยใน
ท้องถิ่นที่ร่วมกันบริจาคเงินในการก่อสร้าง แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีกลมเกลียวกันระหว่าง
คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี



ภาพที่ 1 พระโพธิสัตว์กวนอิม ที่ประดิษฐานภายในมูลนิธิการกุศลสามัคคี สว่างบุชาธรรมสถาน
ที่มา: ภาพถ่ายโดย พรพิมล ศรีธเรศ, วันที่ 6 กุมภาพันธ์, พ.ศ. 2560

2. มุลนิธิการกุศลอุบลราชธานี ส่วนสังคมสงเคราะห์ (จิตัมเกาะ)



ภาพที่ 2 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในมูลนิธิการกุศลอุบลราชธานี ส่วนสังคมสงเคราะห์ (จิตัมเกาะ)
ที่มา: ภาพถ่ายโดย พรพิมล ศรีธเรศ, วันที่ 6 กุมภาพันธ์, พ.ศ. 2560

3. มูลนิธิพุทธศาสตร์ประทีป



ภาพที่ 3 เทพเจ้าแป๊ะก๊ิง ภายในบริเวณห้องโถงชั้น 1 ของมูลนิธิพุทธศาสตร์ประทีป
ที่มา: ภาพถ่ายโดย พรพิมล ศรีธเรศ, วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมไทย – จีน เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงศาสนาและวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี
พรพิมล ศรีธเรศ



ภาพที่ 4 เจ้าแม่กวนอิม ภายในวิหารชั้น 2 ของมูลนิธิการศึกษาศาสตร์ประทีป
ที่มา: ภาพถ่ายโดย พรพิมล ศรีธเรศ, วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

4. มูลนิธิศิษย์พระอรหันต์จี๊กง อุบลราชธานี



ภาพที่ 5 กิจกรรมการแสดงเชิดมังกรต้อนรับตรุษจีน ปี 2560
ที่มา: ภาพถ่ายโดย มูลนิธิศิษย์พระอรหันต์จี๊กง, วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2560



ภาพที่ 6 คณะสิงโตมุลนิธิศิษย์พระอรหันต์จี้กง

ที่มา: ภาพถ่ายโดย มุลนิธิศิษย์พระอรหันต์จี้กง, วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2560

5. โรงเรียนเด็กฮุกตั้ง



ภาพที่ 7 ซุ้มประตูโรงเรียนเด็ก

ที่มา: ภาพถ่ายโดย พรพิมล ศรีเรศ, วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560



ภาพที่ 8 ภาพถ่ายของผู้ดูแลโรงเเ็นในยุคแรก น.ส.คำผิว แซ่ตั้ง (บนซ้าย)

ที่มา: ภาพถ่ายโดย พรพิมล ศรีเรศ, วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560



ภาพที่ 9 โรงเจภายหลังจากที่มีการบูรณะซ่อมแซม

ที่มา: ภาพถ่ายโดย พรพิมล ศรีธเรศ, วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

โรงเจแห่งนี้มีอายุเก่าแก่กว่า 50 ปี โดยกลุ่มคหบดีชาวจีนโพ้นทะเลในจังหวัดอุบลราชธานี ได้ร่วมกันรวบรวมเงินเพื่อซื้อที่ดินจากโรงงานน้ำอัดลมอึ้งเป็งฮะ มีเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ 1 งาน ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนหลวง ตรงข้ามวัดทุ่งศรีเมือง ด้านหน้าติดคลองลั่นจี่ โดยจดทะเบียนโฉนดในชื่อของ น.ส.คำผิว แซ่ตั้ง ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นโกวเนี้ย (เป็นผู้ดูแลกิจการโรงเจ) เมื่อซื้อที่ดินดังกล่าวแล้ว ก็ได้ก่อสร้างจนแล้วเสร็จ โดยมีจุดประสงค์ให้เป็นโรงเจเพื่อให้สาธุชนได้เป็นศุภย์รวมจิตใจ ให้พระ สวดมนต์ ขอพร กินเจ ทำทาน แก้ปีชง พะגעง ให้ครอบครัวมีความสุขความเจริญ สุขภาพแข็งแรง โดยปีหนึ่ง ๆ จะมีประเพณีทำบุญให้ทาน แจกข้าวสาร อาหารแห้ง เรียกว่า “เทศกาลโผวโต้ว” หรือ “ชีโกว” ที่งกระจาด ตงจ้วนโจย เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับวิญญาณเร่ร่อน และทำทานช่วยเหลือผู้ยากไร้ โดยเทศกาลนี้จะมีการขึ้นในช่วงเดือนเจ็ดตามปฏิทินจีนทุก ๆ ปี

ปัจจุบัน โรงเจเอกเต็กฮุกตั้ง ได้รับการโอนกรรมสิทธิ์จากนางคำผิว แซ่ตั้ง มาสังกัดเป็นหน่วยงานลำดับที่ 5 ของมูลนิธิการกุศลอุบลราชธานี โดยมีนายศรีพล เกียรติสุรนนท์ เป็นประธานอำนวยการ นางวนิดา แซ่อึ้ง เป็นผู้จัดการบริหาร และนายฮวงเซ็ง แซ่ลี่ เป็นผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติธรรม ทั้งนี้ นายศรีพล เกียรติสุรนนท์ ได้บริจาคทรัพย์เพื่อบูรณะโรงเจขึ้นใหม่ทั้งหมด อีกทั้งยังได้ซื้อที่ดินเพิ่มอีกสองแปลงมอบให้โรงเจ เพื่อให้ได้พื้นที่การใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาและค้นคว้าข้อมูล ศาลเจ้าเงินในจังหวัดอุบลราชธานีทั้ง 5 แห่ง จัดว่าเป็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในด้านสถาปัตยกรรมจีน จิตรกรรม และพิธีกรรม ความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชาวจีนโพ้นทะเลในจังหวัดอุบลราชธานี ความเชื่อและศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของผู้ที่มากราบไหว้เทพเจ้า ที่สถิตอยู่ภายในศาลเจ้า ทั้งชาวจีนโพ้นทะเล ชาวไทยเชื้อสายจีน หรือแม้กระทั่งคนไทยเองก็ตามล้วนสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่ฝังรากลึก การผสมผสานวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นกับวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน และในปัจจุบันพบว่ามีความนิยมทำบุญด้วยการบริจาคโรงศพ ผ้าห่อศพ ถวายน้ำมันตะเกียง การแก้ขงเสริมดวงชะตา ฯลฯ เข้าร่วมพิธีกรรมที่สำคัญของศาลเจ้าเพิ่มมากขึ้น

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี

1. การจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นมาตรฐานตามเกณฑ์ของกรมการท่องเที่ยว หากศาลเจ้าทั้ง 4 แห่ง และ 1 มูลนิธิ มีการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น จะสามารถสร้างความประทับใจต่อสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การจัดทำป้ายสื่อความหมาย เพื่ออธิบายถึงประวัติความเป็นมา การถ่ายทอดเรื่องราว ความสำคัญของศาลเจ้าที่มีต่อคนในแต่ละยุคแต่ละสมัย การแปลสัญลักษณ์ที่ซ่อนอยู่ในภาพจิตรกรรมภายในศาลเจ้า ความสำคัญของเทพเจ้าที่ประดิษฐานอยู่ภายในศาลเจ้า หรือแม้แต่การสื่อความหมายโดยใช้บุคคล โดยอาจจะเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลมูลนิธิ หรือโรงเรียนเป็นผู้อธิบายเรื่องราวความเป็นมา ให้นักท่องเที่ยวทราบ และสามารถนำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนในการบรรยายเรื่องราวเพื่อสร้างความน่าสนใจเพิ่มขึ้น เช่น ระบบสื่อวีดิทัศน์ เป็นต้น

2. การส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม การเรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกันของชาวจีนโพ้นทะเล และคนในท้องถิ่นจนผสมกลมกลืนกลายเป็นสังคมวัฒนธรรมที่เอื้ออารีต่อกันและกัน

3. การจัดการในด้านสาธารณูปโภคอื่น เช่น ห้องสุขา ที่มีปริมาณเพียงพอและถูกสุขอนามัยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวก็เป็นเรื่องสำคัญที่แต่ละมูลนิธิหรือโรงเรียนต้องให้ความสำคัญ

4. การส่งเสริมให้เป็นแหล่งศึกษาภาษา และวัฒนธรรมจีนแก่นักท่องเที่ยวหรือประชาชนในชุมชนที่สนใจเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมจีน เพื่อก่อให้เกิดการเชื่อมสัมพันธ์มิตรต่อกัน

5. การส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการแพทย์แผนจีน สมุนไพรจีน แก่นักท่องเที่ยว หรือประชาชนผู้ที่สนใจ

การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงศาลเจ้าทั้ง 4 แห่ง และ 1 มูลนิธิ

การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงศาลเจ้าทั้ง 5 แห่ง อาจจะเป็นหนึ่งในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยให้ชุมชนเจ้าของพื้นที่ได้เข้ามามีบทบาทในการรับผิดชอบ การจัดทำรายการเดินรถรางนำเที่ยว ที่สอดคล้องกับนโยบายของทางเทศบาลนครอุบลราชธานีที่มีอยู่เดิม คือ เส้นทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด โดยเพิ่มเส้นทางศาลเจ้าจีนหรือโรงเจดังกล่าวเข้าไปในรายการนำเที่ยว เช่น เส้นทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดไทย 5 ศาลเจ้าจีน เส้นทางเดินเที่ยว (Walking Street) ชมวัดไทย และศาลเจ้าจีนที่มีที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานีให้มีความหลากหลาย และเพิ่มคุณค่าให้กับสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมของวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมทางการตลาดในยุคใหม่หรือที่เรียกว่า การตลาดยุค 3.0 ที่ไม่ใช่การตลาดเพียงเพื่อสนองตอบความต้องการในระดับพื้นฐานเท่านั้น แต่หัวใจหลักของการตลาดยุคใหม่จะต้องสามารถทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกผูกพันลึกซึ้งกับสินค้าและบริการ จนสามารถกลับมาท่องเที่ยวซ้ำได้ ควรส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เช่น การให้ความรู้เรื่องเทพเจ้าต่าง ๆ การให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน สมุนไพรจีน การดูแลสุขภาพแบบจีน เป็นต้น ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของศาลเจ้าจีน และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาทุนทางสังคมและวัฒนธรรมไทย - จีน เกี่ยวกับลัทธิ ความเชื่อในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานี ยังคงมีวิถีชีวิตที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนกับคนในท้องถิ่น โดยผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยังคงยึดถือและปฏิบัติตามเทศกาล เช่น เทศกาลตรุษจีน สารทจีน เซ่งเม้ง และกินเจ โดยมีศูนย์รวมจิตใจ คือ ศาลเจ้าทั้ง 5 แห่งที่มีการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ภายใต้การบริหารงานของคณะกรรมการศาลเจ้า หรือคณะกรรมการมูลนิธิ และกิจกรรมหลักของศาลเจ้าหรือมูลนิธิสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะได้แก่ กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีประจำปี และกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ จิตอาสาการกุศลต่าง ๆ ซึ่งคนในท้องถิ่นสามารถที่จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมได้โดยไม่มีการแบ่งแยก อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนที่มีจิตอาสาใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอีกด้วย

References

- Asitakiat, C. (2014). *Tueng Nung Kia*. (30th edit.). Bangkok: Chitra Publishing.
- Asian Studies Institute. (2000). *Chinese Chaozhou in Thailand and his homeland in Chao Shan*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kohnansm and Sports. (2012). *Strategic Plan and Strategy for Tourism Development 2555-2559*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports.
- Ministry of Tourism and Sports. (2016). *Annual Report of the Ministry of Tourism and Sports 2015*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports.
- Naipinit, a., Maneenat, J., Promsakha Na Sakonnakorn, T. And kerksakul, P. (2013). The study potentiality approaches in religion tourism of “Roi Kaen Sarn Sin” cluster provinces. *Panyapiwat journal*. 5(1), 31-40.
- Pongsabut, W. and Manomaivibun, P. (Editor). (2005). *From Huangho River to Chao Phraya River*. Bangkok: Amarin Printing & Publishing Company Limited.
- Prompanyo, M. and others. (2013). Management guideline for religious tourism toward the asean community : Ubon Ratchathani Province. *Journal of hospitality and tourism*. 8(2), 36-47.
- Sirivisitkul, S. and Wirotwan, C. (2014). The Maintenance of the Chinese Identity of the Generation Y Chinese at Chinatown Yawaraj. *Hatyai Journal*, 12(2): 175-182.
- Skinner, G. William. (1975). *Chinese Society in Thailand: an Analytical History*. Ithaca, New York: Cornell University Press.
- Tanlert, S. (2013). *Chinese people in Ubon Ratchathani in 1868-2012*. Ubon Ratchathani: Fund for the Promotion and Development of the Production of Graduates, Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University.
- Thepsing. P. (1999). *Art of Asia*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.